

Мертва зона

Про книгу

Коли через майже п'ять років Джон Сміт вийшов з коми, він, певно, пожалкував про це. За цей час тіло стало майже чужим, його дівчина обрала іншого, а рідна мати втратила зв'язок з реальністю. А ще треба вчитися жити з аномальною здібністю — бачити чуже майбутнє, лише торкнувшись людини. Тож повернутися до нормального життя не вийде. Особливо після того, як на передвиборчому мітингу Греґа Стіллсона Джонні тисне кандидатові руку. Миттєве передбачення вражає: Стіллсон виграє президентську гонку, очолить країну, а потім розв'яже ядерну війну та спричинить глобальну катастрофу. Проте змінити хід історії ще можливо. І в цьому заплутаному лабіринті Джонні бачить лише один вихід: вбити Греґа Стіллсона.

СТІВЕН
КІНГ

МЕРТВА ЗОНА

CTIBEH
KIHГ

**STEPHEN
KING**

THE DEAD ZONE

A NOVEL

СТІВЕН
КІНГ

МЕРТВА ЗОНА

РОМАН

Переклад з англійської
Віталія Ракулєнка

ХАРКІВ КЛУБ
2021 СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2021

ISBN 978-617-12-8659-7 (epub)

Жодну з частин цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва

Електронна версія зроблена за виданням:

Перекладено за виданням: King S. The Dead Zone : A Novel / Stephen King. — New York : Gallery Books, 2018. — 528 p.

Обережно! Ненормативна лексика!

Дизайнер обкладинки *Владлен Трубчанінов*

Кінг С.

К41 Мертва зона : роман / Стівен Кінг ; пер. з англ. В. Ракуленка. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2020. — 544 с.

ISBN 978-617-12-8444-9

ISBN 978-1-5011-4450-9 (англ.)

Коли через майже п'ять років Джон Сміт вийшов з коми, він, певно, пожалкував про це. За цей час тіло стало чужим, його дівчина обрала іншого, а рідна мати втратила зв'язок з реальністю. А ще треба вчитися жити з аномальною здібністю — бачити майбутнє людини, лише торкнувшись її. Тож повернутися до нормального життя не вийде. Особливо після того, як на передвиборчому мітингу Ірега Стілсона Джонні тисне кандидатові руку.

Миттєве передбачення вражає: Стілсон виграє президентські перегони, очолить країну, а потім розв'яже ядерну війну та спричинить глобальну катастрофу. Проте змінити хід історії ще можливо. І в цьому запутаному лабіринті Джонні бачить тільки один вихід: убити Грега Стілсона.

УДК 821.111(73)

© Stephen King, 1979

© Depositphotos.com / .shock, hektor2, Raggedstone, обкладинка, 2021

© Hemiro Ltd, видання українською мовою, 2021

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2021

Від автора

Усе, що буде далі, — художній твір. Усі головні персонажі вигадані. Через те, що події розгортаються на історичному тлі минулого десятиріччя, читач, можливо, впізнає певних справжніх осіб, котрі відіграли свої ролі в 1970-х. Сподіваюся, що не показав жодну з цих постатей хибно. У Нью-Гемпширі немає третього виборчого округу, а в Мейні — містечка Касл-Рок. Урок читання Чака Четсворта взято з книжки «Запальна Голова» Макса Бренда, вперше опублікованої видавництвом «Додд, Мед і Ко».

*Присвячую Овену.
Я тебе люблю, ведмедю*

1

Коли Джон Сміт закінчував коледж, він уже геть забув про те, як упав на льоду того січневого дня 1953 року. По правді, йому було б важко пригадати це, вже коли він закінчував учитися в початковій школі. А його мати з батьком так нічого й не дізналися.

Діти каталися на розчищеній ділянці ставка Ранераунд у Даремі. Старші хлопці грали в хокей старими перемотаними ключками, а за ворота правили ящики з-під картоплі. Менші просто сновигали навколо, як роблять менші з незапам'ятних часів: хекали на невеличкому морозці, а їхні ніжки смішно вигиналися то назовні, то всередину. З одного боку розчищеної ділянки льоду кіптяво горіли дві гумові покришки, а біля них сиділо кілька батьків, що придивлялися за дітьми. До епохи снігоходів було ще далеко, і зимові розваги полягали в тому, щоб напружувати власне тіло, а не бензиновий двигун.

Джонні спустився від свого дому, що стояв просто через Павнел-лайн, закинувши ковзани на плече. У свої шість років він катався дуже пристойно. Не настільки добре, щоб грати в хокей зі старшими, але достатньо, щоб нарізати кола навкруг більшості інших першокласників, котрі весь час ловили рівновагу й вимахували руками, наче вітряки, або гепалися на дупу.

Тепер він уже повільно котився вздовж дальшого краю чистого льоду, і йому хотілося вміти кататися задом наперед, як Тіммі Бенедикс. Він чув, як таємниче гуде й тріщить крига під снігом трохи далі, а також вигуки хокеїстів, гуркіт вантажівки з деревиною, що перетинала міст дорогою до фабрики «Американський гіпс» у Лісбон-Фолз, і приглушену розмову дорослих. Він був дуже радий жити того холодного і ясного зимового дня. У нього все було добре, ніщо не турбувало, він нічого не хотів... тільки вміти кататися задки, як Тіммі Бенедикс.

Він проїхав повз вогнище й побачив, що кілька дорослих передають по колу пляшку випивки.

— Дайте й мені! — гукнув він до Чака Спієра, що мав на собі великий лісницький кожух і зелені фланелеві снігові штани.

Чак усміхнувся.

— Котися собі, малий. Я чув, як тебе мамка кликала.

Шестирічний Джонні Сміт поїхав, сміючись, далі. З іншого боку ділянки для ковзанів спускався від дороги сам Тіммі Бенедикс, а його батько йшов позаду.

— Тіммі! — гукнув він. — Дивись!

Він розвернувся й почав незграбно їхати задки, не усвідомлюючи, що котиться в бік хокейної гри.

— Гей, малий! — гукнув хтось. — Тікай з дороги!

Джонні не чув. Йому вдалося. Він якось одразу впіймав ритм. Треба було лиш розхитатися на ногах...

Він глянув униз, зачаровано дивлячись на те, що роблять його ноги.

Поруч із ним прошкребла кригу шайба старших дітей, стара, пошрамована й надщерблена по краях, але він її не помітив. Один зі старших, що катався не дуже добре, гнався за нею головою вперед і майже наосліп.

Чак Спіер побачив, що буде. Він звівся на ноги й гукнув:

— Джонні! *Стережись!*

Джонні підвів очі — а наступної миті всі вісімдесят кілограмів незграбного ковзання врізалися в малого Джонні Сміта на повній швидкості.

Джонні полетів, розкинувши руки. У наступну мить він приклався головою до льоду, і в його очах почорніло.

Почорніло... Чорний лід... почорніло... чорний лід... чорний. Чорний.

Йому сказали, що він знепритомнів. Він тільки й усвідомлював що ті дивні слова, які повторювалися в його думках, а тоді раптом глянув на коло облич: налякані хокеїсти, стривожені батьки, зацікавлені дідлахи. Тіммі Бенедикс посміхався. Джонні лежав на руках Чака Спіера.

Чорний лід. Чорний.

— Що? — спитав Чак. — Джонні... ти як? Ти добряче вдарився.

— Чорний, — гортанно відповів Джонні. — Чорний лід. Більше не прикурюй, Чаку.

Чак трохи налякано озирнувся, а тоді знову глянув на Джонні. Він торкнувся великої гулі, що надувалася на хлопцевому лобі.

— Мені шкода, — сказав незграбний хокеїст. — Я його й не побачив. Малим не можна кататися коло хокею. Такі правила. — Він непевно роззирнувся, шукаючи підтримки.

— Джонні? — сказав Чак. Йому не подобався вираз хлопцевих очей. Вони були темні й далекі, відсторонені, холодні. — Ти як?

— Більше не прикурюй, — сказав Джонні, не усвідомлюючи своїх слів, а думаючи тільки про лід — чорний лід. — Вибух. Кислота.

— Може, треба повезти його до лікаря? — спитав Чак Білла Гендрона. — Він не розуміє, що говорить.

— Дай йому хвильку, — порадив Білл.

Вони дали йому хвильку, і в голові Джонні справді вияснилося.

— Я в порядку, — пробурмотів він. — Поможіть устати.

Чорт, Тіммі Бенедикс і досі криво посміхався, і Джонні вирішив, що покаже йому дещо. До кінця тижня він уже нарізатиме кола навкруг Тіммі — і передки, і задки.

— Підходь і посидь трохи біля вогню, — сказав Чак. — Ти добряче вдарився.

Джонні дав довести себе до вогню. Від різкого й насиченого запаху розтопленої гуми йому трохи закрутило в животі. Боліла голова. Він розвідав рукою свій набряк над лівим оком. На дотик здавалося, що той випнувся на кілометр.

— Ти пам'ятаєш, хто ти й усе таке? — спитав Білл.

— Аякже. Пам'ятаю. Все гаразд.

— То хто твої батьки?

— Герб і Вера. Герб і Вера Сміт.

Білл і Чак презирнулися і знизали плечима.

— Здається, все добре, — сказав Чак, а тоді втретє: — Але він добряче вдарився, правда? Просто ого-го.

— Це ж діти, — сказав Білл, ніжно дивлячись на своїх восьмирічних дівчат-близнючок, що каталися, взявшись за руки; а тоді знову перевів погляд на Джонні. — Дорослий би, мабуть, убився.

— Якщо тільки дорослий не поляк, — відказав Чак, і вони обидва зареготали.

Пляшка «Бушміллз» знову пішла по колу.

За десять хвилин Джонні повернувся на лід, біль у голові вщухав, а вузлуватий синець на лобі випинався, наче чудернацьке тавро. На той час як Джонні пішов додому обідати, він у радості від чудесного відкриття способу кататися задки вже геть забув і про падіння, і про неприємність.

— Хай Бог милує! — мовила Вера Сміт, побачивши його. — Як це ти собі таке набив?

— Упав, — сказав він і заходився сьорбати томатний суп «Кемпбелл».

— З тобою все гаразд, Джоне? — спитала вона, легенько торкаючись гулі.

— Аякже, мамо.

Так і було — окрім випадкових кошмарів, що надходили впродовж наступних місяців... кошмарів і випадкової сильної схильності до дрімоти в такі години, в які йому раніше ніколи не дрімалося. Але дрімота відпустила приблизно в той самий час, що й кошмари.

У нього все було гаразд.

Якось у середині лютого Чак Спіер прокинувся вранці й побачив, що в його «де сото» 1948 року сів акумулятор. Він спробував прикурити від свого фермерського трактора. Коли він приєднав другий затискач до акумулятора «де сото», той вибухнув йому в обличчя, заливши хмарою уламків і ядучої акумуляторної кислоти. Він втратив око. Вера сказала, що тільки милістю Божою він не втратив обидва. Для Джонні це була жахлива трагедія, і він пішов разом з батьком навідати Чака в Льюїстонській лікарні через тиждень після пригоди. Картина, в якій здоровань Чак лежав на лікарняному ліжку, виглядаючи дивно пожухлим і малим, сильно вразила Джонні, і тієї ночі йому наснилося, що то *він* лежав у лікарняному ліжку.

Коли-не-коли в наступні роки у Джонні траплялися передчуття — він угадував, яка пісня гратиме на радіо наступною, ще до того, як діджей її ставив, і таке інше, — але він ніколи не пов'язував цього зі своєю пригодою на льоду. На той час він уже забув про неї.

Такі здогадки не бували ані разючими, ані частими. Аж до вечора на окружному ярмарку і маски не траплялося нічого надто разючого. Аж до другої пригоди.

Пізніше він часто про це думав.

Перед другою пригодою був ще випадок із «Колесом фортуни».

Наче попередження з дитинства.

Улітку 1955 року комівояжер без спочинку петляв під пекучим сонцем Айовою та Небраскою. Він сидів за кермом седана «мерк'юрі» 1953 року, котрий намотав понад сімдесят тисяч миль. «Мерк» уже почав характерно свистіти клапанами. Комівояжер був дужим чоловіком, у якому досі виднівся простодушний хлопчина з Середнього Заходу. У те літо 1955-го, через чотири місяці по тому, як його фірма, що фарбувала будинки, розорилася, Грегу Стіллсону виповнилося всього двадцять два роки.

Багажник і заднє сидіння «мерк'юрі» були заповнені коробками, а коробки — книжками. Здебільшого то були Біблії, всіх видів і розмірів. Були стандартні видання Біблій «Американського правдивого шляху», ілюстровані шістнадцятьма кольоровими вставками, скріплені авіаційним клеєм, за 1 долар 69 центів, що гарантовано трималися купи щонайменше десять місяців; були бідніші кишенькові видання Нового Заповіту «Американського правдивого шляху» за 69 центів, без кольорових вставок, але слова Господа нашого Ісуса були виділені червоним шрифтом; а для тих, хто готовий витратитися, «Американський правдивий шлях» видав ще люксове «Слово Боже» за \$19,95, у білій штучній шкірі, з можливістю золотого тиснення за допомогою трафарету імені власника на титульній сторінці, з двадцятьма чотирма кольоровими вставками й блоком сторінок усередині для записів дат народжень, шлюбів та поховань. Подарункове «Слово Боже» легко могло протриматись і два роки. В інших коробках лежали книжки «Шлях Америки правдивий: комуністично-єврейська змова проти наших Сполучених Штатів» у м'якій палітурці.

Останніх, надрукованих на дешевому переробленому папері, Грег продавав більше, ніж усіх Біблій разом. У них розповідали геть усе про те, як Ротшильди, Рузвельти й Грінблати захоплювали американську економіку та американський уряд. Там були графіки, що показували, як євреї прямо пов'язані з комуністично-марксистсько-ленінсько-троцькістською віссю, а через них — із самим Антихристом.

Дні маккартизму у Вашингтоні ще повністю не минули; на Середньому Заході зірка Джо Маккарті ще не зайшла, а Маргарет Чейз Сміт з Мейну за її відому «Декларацію совісті» називали «ото стерва». На додачу до літератури про комунізм, фермерська клієнтура Грега

Стіллсона виявляла нездорову цікавість до теорій, згідно з якими світом правили євреї.

Наразі Греґ звернув на курну ґрунтову дорогу до ферми десь за двадцять миль на захід від Еймса, що в Айові. Ферма виглядала закинутою, замкненою — хлів причинений, вікна закриті, — але ніколи не можна сказати напевне, доки не підійдеш та не спробуєш. Цей девіз добре служив Греґу Стіллсону десь два роки, відколи вони з матір'ю перебралися до Омахи з Оклахоми. Справа з фарбуванням будинків не була грандіозна, але йому треба було чимось виполоскати присмак Ісуса з рота, даруйте за маленьке богохульство. Зараз він повернувся, але вже не промовляв з кафедри чи на релігійних зустрічах, і йому трохи полегшало від того, що він нарешті перестав торгувати чудесами.

Він відчинив дверцята машини, а коли ступив на ґрунт під'їзної дороги, з сараю вийшов великий сердитий фермерський пес, який прищулив вуха до голови. Він розмірено гавкав.

— Здоров, сірий, — сказав Греґ тихим, приємним, але лунким голосом: у двадцять два роки він мав вимову досвідченого оратора.

Сірий не відгукнувся на дружній голос. Він підходив ближче — великий, злий, готовий пообідати комівояжером. Греґ знову сів у машину, зачинив двері й двічі прогудів. Піт стікав його обличчям і малював темні круглі ділянки під пахвами білого лляного костюма й схожу на розгалужене дерево форму на спині. Він знов посигналив, але ніхто не вийшов. Землюки повантажились у свої «гарвестери» чи «студебекери» й подалися до міста.

Греґ усміхнувся.

Замість того щоб увімкнути задню передачу й повернутися на дорогу, він сягнув рукою назад і видобув ручний господарський розпилувач, залитий не інсектицидом, а аміаком.

Відвівши поршень назад, Греґ знову вийшов з машини, приязно всміхаючись. Пес, що вже був усівся, негайно знову звівся на лапи, загарчав і пішов на Греґа.

Греґ усміхався.

— Молодець, сірий, — сказав він приємним лунким голосом. — Підходь-но. Підходь і отримай своє.

Він ненавидів цих огидних фермерських собак, що корчили з себе пихатих малих цезарів на своїх пів акра подвір'я, що також говорило

дещо і про їхніх власників.

— Кляті обісрані земляки, — пробурмотів він упівголоса, продовжуючи всміхатися. — Підходь, цуцику.

Пес підійшов. Він напружив задні лапи, щоб кинутися на Грега. У хліві мукнула корова, а кукурудзою ніжно прошелестів вітер. Коли собака стрибнув, Грегова усмішка перетворилася на недобру й дошкульну гримасу. Він натиснув поршень і розпилив ядучу хмару аміаку просто в очі й ніс собаки.

Сердитий гавкіт негайно перетворився на уривчасте зболене скавучання, а коли аміак угризся по-справжньому — на повне муки виття. Пес миттєво розвернувся хвостом — уже не вартовий, а переможене щеня.

Обличчя Грега Стілсона потемнішало. Очі примружилися до огидних щілин. Він швидко ступив уперед і видав собаці свистячого копняка по стегнах своїм аеродинамічним черевиком. Пес пронизливо й жалісно заскавучав і, підбурений страхом і болем, сам вирішив свою долю, розвернувшись до битви зі спричинником своїх страждань, замість того щоб утекти до сараю.

Пес гаркнув, кинувся наосліп, вчепився в праву штанину з білого льону й розірвав її.

— Сучий сину! — скрикнув від злості сполошений Грег. Він знову копнув собаку, цього разу так, що той покотився пилюкою. Чоловік знову пішов на пса і копнув його ще раз, не перестаючи кричати. Тепер собака, в котрого текло з очей, палало в носі, одне ребро зламалось, а ще одне болюче забилося, зрозумів небезпеку, що походила від цього сказаного, але було запізно.

Грег Стілсон переслідував його через запилюжене подвір'я, хекав, кричав, обливався потом і копав собаку, аж допоки той не заверещав. Пес уже ледве міг волочитися по землі й стікав кров'ю з кількох різних місць. Він помирав.

— Не треба було мене кусати, — прошепотів Грег. — Ти чув? Чув мене? Не треба було мене кусати, гімно собаче. Ніхто не сміє ставати мені на дорозі. Ти чув? Ніхто.

Чоловік видав ще одного копняка закривавленим носакон, але пес уже не міг зробити нічого, окрім як тихо булькнути горлом. Від цього вже небагато радості. Грегові боліла голова. Це через сонце. Він погнав

пса подвір'ям під гарячим сонцем. Пощастить, якщо він не знепритомніє.

Він на мить заплющив очі, швидко подихав, а його лицем котився піт, мов сльози, і сидів у короткій стрижці, наче самоцвіт, а побитий пес умирав коло ніг. Барвисті світлові плями плавали в темряві під повіками й пульсували в ритмі серця.

Ґрегові боліла голова.

Іноді він питав себе, чи не божеволіє. Як-от зараз. Він збирався видати собаці залп аміаку і загнати його назад у сарай, щоб мати змогу залишити візитку в щілині вхідних дверей. А тоді повернутися пізніше й продати своє. А тепер? Глянути тільки на цей гармидер. Тепер уже візитку не залишиш, правда?

Він розплющив очі. Собака лежав біля його ніг, швидко хекав, з його морди крапотіла кров. Коли Ґрег Стілсон глянув униз, пес смиренно лизнув його черевик, ніби засвідчуючи свою поразку, а тоді заходився помирати далі.

— Не треба було дерти моїх штанів, — сказав йому Ґрег. — Вони мені коштували п'ять баксів, падло ти собаче.

Треба було забиратися. Буде недобре, якщо Клем Снопов'яз із дружиною і шістьма дітьми зараз повернеться на своєму «студебекері» й побачить, як їхній Спайк конає, а над ним стоїть великий злий комівояжер. Він би втратив роботу. «Американський правдивий шлях» не тримає продавців, котрі вбивають собак, що належать християнам.

Нервово гигаючи, Ґрег повернувся до «мерк'юрі», заліз усередину і швидко здав задом під'їзною дорогою. Він повернувся на ґрунтівку, що тяглася крізь кукурудзу на схід прямо, як та нитка, і скоро розігнався до шістдесяти п'яти миль, залишаючи за собою шлейф пилуки в дві милі завдовжки.

Він аж ніяк не хотів утратити роботу. Поки що. Він непогано заробляв: на додачу до переваг, про які «Американський правдивий шлях» знав, Ґрег ще мав кілька своїх, про які вони не відали. Він саме користався з однієї з них. Крім того, подорожуючи, він зустрічався з багатьма людьми... багатьма дівчатами. Хороше життя, але...

Але він не був задоволений.

Він їхав, а в голові пульсувало. Ні, він не був задоволений. Відчував, що йому судилося щось більше, ніж кататися Середнім Заходом,

збувати Біблії та підробляти звіти про продажі, щоб мати додаткові два бакси на день. Він відчував, що йому судилася...

Велич.

Так, саме вона. Кілька тижнів тому він повів одну дівчину на горище, поки її батьки продавали в Дейвенпорті своїх курчат. Вона спочатку спитала, чи не хотів би він випити лимонаду, а тоді одне за інше, і після того, як він узяв її, вона сказала, що її наче шпекав проповідник, і він дав їй ляпаса, сам не знав чому. Дав ляпаса й пішов.

Не зовсім так.

Він ударив її кілька разів. Аж доки вона не закричала, гукаючи по допомогі. Тоді він зупинився і (довелося пустити в дію всі чари, які відміряв йому Господь, до останнього грама) якось зміг з нею замиритися. Тоді йому теж боліла голова, а полем зору скакали й плавали барвисті плями, і він намагався довести собі, що то через спеку на горищі, але голова боліла не лише через спеку. То було те саме, що він відчув на подвір'ї, коли пес розірвав його штани, щось темне і божевільне.

— Я не божевільний, — сказав він уголос у машині.

Ґрег швидко опустив вікно, впускаючи літню спеку й запах пилуки, кукурудзи та добрив. Він голосно ввімкнув радіо і впіймав пісню Патті Пейдж. Біль у голові трохи відступив.

Було важливо тримати себе в руках і... і не заплямовуватися. Якщо пильнувати за цим, то ніхто тебе й пальцем не торкнеться. І перше, і друге вдавалося йому дедалі краще. Батько вже не снівся так часто, не стояв над ним уві сні у своїй касці, зсунутій назад, і не горлав: «У тобі нема нічого путнього! Нічого путнього, здохляк ти обісраний!»

Ці сні не приходили так часто, бо були неправдою. Він уже не здохляк. Так, малим він часто хворів, не дуже ріс, але тепер надолужив своє, дбає про матір...

А батько помер. Батько цього не бачив. Він не міг запхнути ті слова назад у батькову горлянку, тому що той загинув у викиді на нафтовій свердловині й відтоді мертвий, а Ґреґу хотілося бодай раз видобути його з-під землі й закричати в його зогниле лице: «Ти помилявся, тату, ти дарма так про мене казав!» — а тоді дати йому добрячого копняка, такого...

Такого, як він дав собаці.

Головний біль повернувся й почав опускатися нижче.

— Я не божевільний, — знову сказав він крізь шум радіо.

Мати часто говорила, що йому судилося щось велике, незвичайне, і Грег вірив у це. Треба тільки тримати в руках такі штуки, як ляпаси дівчині та копняки собаці, і дбати, щоб не заплямуватися.

Хоч у чому полягала його велич, він упізнає її, коли та прийде. Однозначно.

Він знову подумав про собаку, і ця думка викликала скупий півмісяць усмішки без гумору чи співчуття.

Його велич наближалася. До неї ще могло залишатися багато років — звісно, він молодий, і в цьому нема нічого поганого, якщо розумієш, що не можна мати все й одразу. Якщо розумієш, що врешті-решт усе прийде. Він справді вірив у це.

І помагай Бог і його синок Ісус тому, хто стане йому на дорозі.

Грег Стіллсон вистромив обпеченого сонцем ліктя з вікна й почав підсвистувати пісні з радіо. Натиснув сильніше на газ, довів бувалий «мерк'юрі» до сімдесяти й покотився прямою айовською польовою дорогою просто в майбутнє, що чекало на нього.

Розділ перший

1

Пізніше Сара пам'ятала про той вечір дві речі: його удачу на «Колесі фортуни» і його маску. Але час минав, збігали цілі роки, і зі спогадів зринала вже тільки маска — коли Сара взагалі могла витримати думку про той жахливий вечір.

Він мешкав у квартирі в Клівз-Міллі. Сара приїхала до нього за чверть восьма, поставила машину за рогом і натиснула кнопку, щоб він впустив її до будинку. Того дня вони взяли її машину, бо машина Джонні стояла розібрана в гаражі Тіббетса в Гемпдені: щось із колесом. Щось недешево, сказав їй Джонні по телефону й засміявся типовим для Джонні Сміта реготом. Сара б не змогла стримати сліз, якби йшлося про її машину — і її *гаманець*.

Сара пройшла через фое до сходів, проминула дошку оголошень. Та була завішана блокнотними папірцями з рекламами мотоциклів, запчастин до програвачів, послуг друку й зверненнями людей, котрі просили підвезти їх до Канзасу чи Каліфорнії, а також тих, хто їхав до Флориди й шукав попутників, щоб розділити витрати на бензин. Але того дня на дошці домінував великий плакат, що зображав стиснутий кулак на сердито-червоному тлі, яке натякало на вогонь. На плакаті було одне слово — «СТРАЙК!». То був кінець жовтня 1970 року.

Джонні мешкав у квартирі з вікнами на фасад на другому поверсі — у пентхаусі, як він казав, — де можна було стояти в смокінгу, як Рамон Наварро, з добрим ковтком газованого вина «Ріплл» в об'ємному келиху і дивитися вниз на велике, живе серце Клівз-Міллі, на його квапливий вечірній натовп, його діловиті таксі, його неонові вогні. У цьому розкритому місті сім тисяч історій, а це — одна з них.

Насправді Клівз-Міллі здебільшого складався зі своєї головної вулиці з двосигнальним світлофором на перехресті (який перетворювався на блимавку після шостої вечора), двох десятків крамниць і невеликої фабрики мокасинів. Як і більшість містечок навколо Ороно, де був Університет Мейну, його справжнім промислом було постачання всього, що споживали студенти: пива, вина, бензину,

рок-н-ролу, фастфуду, дурману, бакалії, житла, кіна. Кінотеатр називався «Затінок». Протягом навчального року в ньому показували артгаус і ностальгійні фільми 40-х, а влітку перемикалися на спагеті-вестерни з Клінтом Іствудом.

Джонні з Сарою обоє рік як випустились і обоє викладали в старшій школі Клівз-Міллза, одній з небагатьох старших шкіл у районі, котрі не були об'єднаними для учнів трьох чи чотирьох округів. Викладачі й керівники університету, а також студенти використовували Клівз як спальню, тож місто мало заздрісну для деяких податкову базу. У хорошій старшій школі була новенька інтерактивна студія. Місцеві могли скаржитися на університетський народ з його розумацькою балачкою, лівацькими маршами за закінчення війни і тим, як він пхав носа в політику містечка, — але ніколи не відмовлялися від податкових доларів, які щорічно сплачувалися за охайні будинки викладачів та багатоквартирники в районі, котрий деякі студенти називали Сяк-Так-Тауном, а інші — Халтурним кварталом.

Сара постукала у двері, і незвично приглушений голос Джонні гукнув:

— Відчинено, Саро!

Трохи насупившись, вона штовхнула двері. Квартира Джонні стояла геть темна, освітлена тільки періодичними жовтими спалахами блимавки, що стояла за пів кварталу далі вулицею. Меблі були лиш згорбленими чорними тінями.

— Джонні?..

Вона обережно ступила вперед, роздумуючи, чи не перегорів десь запобіжник, — а тоді перед нею з'явилося, впливло з темряви те обличчя, жахливе обличчя з кошмару. Воно світилося спектральним, гнильним зеленим кольором. Одне око було розплющене повністю і ніби дивилося на неї зі зраненим страхом. Інше зіщулилося від лихої зловтіхи. Ліва половина обличчя, та, що з відкритим оком, нібито була звичайною. Але права була обличчям чудовиська, викривленим і нелюдським, товсті губи розіпнуті, а за ними — бурелом зубів, що також світилися.

У Сарі вирвався тоненький здавлений крик, і вона зробила нетвердий крок назад. Тоді ввімкнулося світло і навколо замість якогось чорного чистилища знову з'явилася квартира Джонні: Ніксон на стіні, що намагався продавати старі машини, плетений килимок,

зроблений матір'ю Джонні, на підлозі, пляшки з-під вина з увіткнутими в них свічками. Обличчя перестало світитись, і вона побачила десятицентову гелловінську маску, тільки й того. З отвору блищало блакитне око Джонні.

Він стягнув маску і добродушно всміхнувся до Сарі, у своїх вицвілих джинсах і коричневому светрі.

— З Гелловіном, Саро, — сказав він.

Її серце ще тіпалося. Він справді налякав її.

— Дуже смішно, — сказала вона і розвернулася, щоб піти. Їй не подобалося, коли її так лякають.

Він упіймав її у дверях.

— Слухай... пробач.

— Сам собі пробач. — Вона холодно глянула на нього — принаймні спробувала.

Її злість миналася. На Джонні неможливо було довго сердитися. Кохала вона його чи ні — тут вона ще й досі намагалася розібратись, але неможливо довго сердитися на нього або тримати проти нього якусь образу. Вона задумалася, чи кому-небудь на світі взагалі вдавалося виростити зуб на Джонні Сміта, і ця думка здалася їй такою сміховинною, що вона не могла не всміхнутися.

— Ох, отак краще. Боже, я вже подумав, що ти розвернешся й підеш.

— Я не Бог.

Він окинув її оком.

— Та це помітно.

На ній була об'ємна шубка — штучний енот чи щось таке ж вульгарне, — і його зацікавлений погляд змусив її всміхнутися знову.

— Як тобі може бути видно?

— Ох, я все бачу, — сказав він. Тоді обійняв її й поцілував.

Спочатку вона не збиралася відповідати на поцілунок, але, звісно ж, таки відповіла.

— Пробач, що налякав тебе, — сказав він і дружньо потер її носа своїм, перш ніж відпустити. Він підняв маску в руці. — Думав, що тобі заїде. Збираюся носити її в кабінеті для вільних уроків у п'ятницю.

— Ох, Джонні, хіба це добре для дисципліни?

— Яюсь відіб'юся, — сказав він, усміхнувшись.

І справжня чортівня була в тому, що таки відіб'ється.

Вона щодня приходила до школи у великих училківських окулярах, з волоссям, затягнутим у такий суворий пучок, що майже хотілося кричати. Носила спідниці, трошечки вищі за коліно, у пору, коли більшість дівчат носили спідниці, трошечки нижчі за трусики (а мої ж ноги кращі за будь-чиї з них, обурено думала Сара). Вона розсадила своїх учнів за партами в алфавітному порядку, що, згідно з теорією ймовірності, мало розділити порушників спокою, і рішуче відправляла некерованих учнів до помічника директора, міркуючи так, що це він отримує додаткові п'ять сотень на рік за те, щоб наводити дисципліну, а не вона. І все одно її будні були постійною боротьбою з тим демоном учителів-новачків — Дисципліною. Ще більш тривожним було те, що вона почала відчувати існування якогось колективного, неоголошеного суду присяжних — може, якоїсь групової шкільної свідомості, — котра щодо кожного нового вчителя влаштовувала дебати і винесла їй не дуже добрий вердикт.

Джонні з вигляду здавався антитезою того, яким має бути хороший учитель. Він переходив з уроку на урок у якомусь позитивному різновиді відірваності від реальності, часто заходячи в клас у поросячий голос, бо був зупинився побалакати з кимось на перерві. Він дозволяв дітям сидіти де завгодно, тож кожен день різні обличчя з'являлися на різних місцях (а бешкетники неодмінно тяжіли до задніх парт). За таких умов Сара не запам'ятала б усіх імен і до березня, але Джонні нібито знав їх усі назубок.

Він був високим, але мав схильність до сутулості, і дітлахи кликали його Франкенштайном. Джонні це нібито розважало, а не обурювало. І при цьому його класи були найтихіші й мали найкращу поведінку, мало прогулювали (Сара мала постійні проблеми з прогулами), і той самий суд присяжних нібито був до нього прихильний. Він був таким учителем, котрому років через десять присвятять випускний альбом. А їй ніколи не присвятять. І роздуми про причини іноді доводили її до сказу.

— Не хочеш пива перед виходом? Чи келих вина? Що-небудь?

— Ні, але сподіваюся на твій пузатий гаманець, — сказала вона, взявши його за руку й вирішивши більше не сердитись. — Я завжди їм не менш ніж три хот-доги. Особливо коли це останній ярмарок року.

Вони збиралися до Есті, містечка за двадцять миль на північ від Клівз-Мілза, котре намагалося уславитися з такого сумнівного

приводу, як «АБСОЛЮТНО НАЙОСТАННІШИЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИЙ ЯРМАРОК РОКУ В НОВІЙ АНГЛІЇ». Ярмарок мав закінчуватись у п'ятницю, на Гелловін.

— Зважаючи на те, що зарплата в нас у п'ятницю, то я в порядку. Маю вісім баксів.

— О... Боже... мій, — сказала Сара, закотивши очі. — Завжди знала, що коли збережу себе чистою, то одного дня знайду собі грошовитого спонсора.

Він усміхнувся й кивнув.

— Ми, сутенери, загрибаємо гроші величезною лопатою, кицю. Все, беру куртку, і йдемо.

Вона дивилася йому вслід із роздратуванням і прихильністю, і той голос, що зринав у її думках дедалі частіше — в душі, за книжкою, при підготовці до уроку, за готуванням вечері на одну персону, — знову вискочив на поверхню, як ті тридцятисекундні соціальні рекламки на телебаченні: «Він дуже приємний і все таке, з ним легко, він веселий, через нього не плачеш. Але чи це кохання? Тобто оце й усе? Навіть коли вчишся кататися без допоміжних коліщат, то впадеш кілька разів і зчешеш обидва коліна. Така плата за вхід. І це ж усього лиш велосипед».

— Ще забіжу до туалету, — гукнув він до неї.

— Ага. — Вона легенько всміхнулася. Джонні з тих людей, котрі неодмінно оголошують свої природні позиви — хтозна-чому.

Вона підійшла до вікна і визирнула на Мейн-стріт. Дітлахи збиралися на паркінгу біля «О'Майка», місцевої пивної-піцерії. Їй раптом захотілося бути з ними, однією з них, залишити позаду — чи попереду — оцю запаморочливу невизначеність. В університеті безпечно. То така казкова країна, в якій усі, навіть викладачі, можуть бути частиною компанії Пітера Пена і ніколи не вирости. І завжди будуть якісь Ніксони чи Егню в ролі Капітана Гака.

Вона зустріла Джонні, коли вони у вересні почали працювати в школі, але знала його в лице ще з курсу викладання, котрий був спільним у їхніх програмах. Вона тоді гуляла з хлопцем із «Дельти-Тау-Дельти», і жоден з описів, справедливих для Джонні, не підходив Денові. Той був майже бездоганно вродливий, дотепний у такий гострий і невгамовний спосіб, від якого їй було трошечки неспокійно, сильний пияк, пристрасний коханець. Випивши, він іноді ставав злий.

Вона пам'ятала вечір у бенгорській «Мідній рейці», коли таке сталося. Чоловік за сусіднім столиком якось пожартував з Денових слів про футбольну команду Університету Мейну, і Ден спитав, чи не бажає той піти додому зі скрученою шиєю. Чоловік вибачився, але Денові хотілося не вибачень, а бійки. Він почав метати дошкульні репліки про жінку, що сиділа з тим іншим чоловіком. Сара поклала долоню на Денову руку й попросила припинити. Ден струсив її долоню і дивно блиснув на неї сірими очима, від чого всі інші слова, що вона могла була вимовити, засохли в її горлі. Врешті Ден та інший чоловік вийшли надвір, і Ден побив того. Він бив його, допоки інший чоловік, котрому було за тридцять і в котрого наростав пивний живіт, не заверещав. Сара ніколи раніше не чула, як чоловіки верещать, і не хотіла почути таке знову. Їм довелося швидко йти звідти, бо бармен побачив, до чого хилиться, і викликав поліцію. Вона б пішла того вечора додому сама («Та невже?» — в'їдливо спитав внутрішній голос), але до гуртожитку було дванадцять миль, після шостої автобуси не ходили, а вона боялася ловити попутку.

Дорогою Ден не балакав. У нього була подряпина на щоці. Тільки одна подряпина. Коли вони повернулися до її гуртожитку, вона сказала, що не хоче більше його бачити.

— Як тобі заманеться, кицю, — сказав він так байдуже, що вона здригнулась.

І коли після інциденту в «Мідній рейці» він зателефонував удруге, вона знову пішла з ним. Частина її зненавиділа себе за це.

Так тривало весь той осінній семестр її останнього року навчання. Він водночас лякав і вабив її. Він був її першим справжнім коханцем і навіть тепер, за два дні до Гелловіну 1970 року, лишався її єдиним справжнім коханцем. Вони з Джонні ще не лягали разом до ліжка.

Ден був дуже вправний. Він користався нею, але був дуже вправний. Він не вживав ніяких засторог, тож їй довелося йти до університетського медпункту і недоладно розповідати про болючу менструацію, щоб отримати пігулку. У сексі Ден домінував над нею весь час. У неї з ним було небагато оргазмів, але декілька з них принесла сама його грубість, і за кілька тижнів до закінчення їхніх стосунків вона вже почала була відчувати сексуальну жадобу зрілої жінки, бажання, котре запаморочливо перепліталось з іншими почуттями: неприязню до Дена і до себе самої; відчуттям, що секс,

який так сильно залежить від приниження й домінування, не може повною мірою вважатися хорошим; презирством до себе за нездатність покласти край стосункам, заснованим на руйнівних почуттях.

А цього року все швидко закінчилося. Його відрахували.

— Куди ти збираєшся далі? — боязко спитала вона, сидячи на ліжку його сусіда по кімнаті, поки він закидав свої речі у дві валізи.

Вона хотіла озвучити й інші, більш особисті питання. «Ти будеш десь недалеко? Шукатимеш роботу? Вечірні курси? У твоїх планах є місце для мене?» Останнє питання вона не була спроможна поставити найбільше за всі інші. Бо не була готова до жодної відповіді. Його відповідь на її єдине нейтральне питання і без того шокувала.

— Мабуть, до В'єтнаму.

— Що?

Він потягнувся до полиці, перебрав там папірці й кинув їй листа. Той прийшов з призовного пункту в Бенґорі — повістка з наказом з'явитися для медогляду.

— А ти не можеш викрутитися?

— Ні. Може. Не знаю. — Він запалив цигарку. — Я, мабуть, не пробуватиму викручуватися.

Вона вражено дивилася на нього.

— Мені набрид цей пейзаж. Коледж, тоді робота, тоді дружинонька з'явиться. Ти, мабуть, подавала заявку на місце дружиноньки. Не думай, що я про це не міркував. У нас би не вийшло. Ти знаєш це, і я теж. Ми не підходимо одне одному, Саро.

Отримавши відповідь на всі свої питання, вона втекла і ніколи більше його не бачила. Кілька разів зустрічала його товариша по кімнаті. Той отримав від Дена від січня до червня три листи. Його призвали й направили кудись на південь, на базову підготовку. І то були останні новини, які чув Денів сусід. Й останнє, що чула про нього Сара Брекнелл.

Спочатку вона думала, що все буде добре. Усі ті сумні та тужливі пісні, що завжди трапляються на радіо в машині після півночі, нібито не мали до неї жодного стосунку. Як і кліше про кінець роману, і напади плачу. Вона не підхопила нікого на швидку підміну і не пішла по барах. Більшість вечорів вона тихенько вчилася у своїй кімнаті. То було полегшення. Усе закінчилося чисто.

Тільки після зустрічі з Джонні на дискотеці учнів, що тільки перейшли до старшої школи (вони обоє потрапили туди наглядачами від школи, обох витягнули жеребом), вона зрозуміла, яким жахливим був її останній семестр. Ти нічого не бачиш, бо воно дуже близько, воно частина тебе. Зустрілися якось коло прив'язі в західному містечку два віслюки. Один — міський, на ньому тільки сідло й більш нічого. А другий належить золотошукачеві, він навантажений пакунками, причандаллям для табору і готування їжі, а ще чотирма мішками з рудою на сотню кілограмів. Його спина вигнута від ваги, як розіпнута гармошка. Міський віслюк каже:

— Ого який ти несеш вантаж.

А віслюк золотошукача питає:

— Який вантаж?

Пізніше її лякала та порожнеча — п'ять місяців дихання Чейна — Стокса¹. Вісім, якщо рахувати літо, коли вона винайняла маленьку квартирку на Флетт-стріт у Візі і тільки те й робила, що подавала резюме на вчительську роботу та читала книжки в м'яких палітурках. Прокидалася, снідала, йшла на курси або співбесіду, поверталася додому, їла, дрімала (іноді по чотири години), знову їла, читала десь до пів на дванадцятку, дивилася шоу Кевіта, доки її не зморювало, лягала спати. Вона не пам'ятала з того періоду жодних *розумових* процесів. Жила за розкладом. Іноді відчувала туманний біль у череслах, «невтамовану жагу», як це іноді називали авторки романів, і тоді йшла в холодний душ або спринцювалася. Трохи згодом спринцюватися стало боляче, і це принесло їй певне гірке, відсторонене задоволення.

У той період вона іноді вітала себе з тим, як по-дорослому дає раду всій ситуації. Вона майже не думала про Дена — якого Дена, ха-ха. Пізніше зрозуміла, що в ті вісім місяців не думала ні про кого й ні про що інше. У ті вісім місяців усю країну трусило спазмами, але вона майже не помічала. Демонстрації, копи в шоломах і протигазах, напади на пресу з боку Егню, розстріл у Кентському університеті, літня хвиля насильства, коли чорні й радикальні групи вийшли на вулиці, — усе це так само могло статися в якомусь нічному серіалі. Сара повністю загорнулася в те, як добре вона дає собі раду після Дена, як зручно влаштувалася і яке полегшення відчула, коли зрозуміла, що в неї все в повному порядку. Який вантаж?

Тоді вона почала викладати в старшій школі Клівз-Міллза, де пережила особистісний переворот після того, як шістнадцять років просиділа з іншого боку парти. Після того як зустріла Джонні Сміта (з таким абсурдним іменем, Джон Сміт, хіба він узагалі міг бути справжнім?). Після того як вибралася зі своїх глибин достатньо, щоб помітити, як він дивився на неї, не хтиво, а зі здоровою часткою високої оцінки того, як вона виглядає у світло-сірій в'язаній сукні.

Він запросив її в кіно: в «Затінку» саме йшов «Громадянин Кейн», і вона сказала «гарзд». Вони добре провели час, а вона подумала собі: «Без феєрверків». Їй сподобався його поцілунок на добраніч, і вона подумала: «Він і близько не Еррол Флінн». Вона усміхалася від його стилю балачки (надмірної) і думала: «Він хоче стати Генрі Юнгманом, коли виросте».

Пізніше того вечора, коли вона сиділа в спальні й дивилась, як Бетт Девіс грає стервозну кар'єристку в пізньому ефірі, деякі з тих думок повернулись, і вона завмерла, куснувши яблуко, вражена власною несправедливістю.

А голос, котрий не озивався більшу частину року, — не стільки голос сумління, скільки порівняльного досвіду — раптом заговорив: «Ти хочеш сказати, що він точно не Ден. Так?»

«Ні! — запевняла вона себе. — Не тільки, — додала доволі шоковано. — Я вже зовсім не думаю про Дена. Це... було дуже давно».

«Дуже давно були підгузки, — відповів голос. — А Ден пішов учора».

Вона раптом зрозуміла, що сидить сама у квартирі пізно ввечері, їсть яблуко, дивиться по телевізору кіно, яке їй геть не потрібне, і робить усе це тому, що це легше, ніж думати. Думати так нудно, особливо про себе і своє втрачене кохання.

Дуже шоковано.

Вона вибухнула слізьми.

Вона пішла з Джонні, коли він запросив її вдруге і втретє, і це теж стало одкровенням про її стан. Вона не могла сказати, що має інші плани, бо їх не було. Вона була розумною привабливою дівчиною, і її чимало запрошували на побачення після того, як роман з Деном завершився, але єдині запрошення, які вона прийняла, були поїсти гамбургерів з Деновим сусідом по кімнаті. І вона тепер усвідомила (жалюгідний гумор трохи пом'якшив відразу), що ходила на ті невинні

побачення лиш для того, щоб розпитати бідолаху про Дена. Який вантаж?

Більшість її подруг із коледжу після випуску зникли за горизонтом. Бетті Гекман подалася з Корпусом Миру до Африки, чим у край збентежила заможних та консервативних бенгорських батьків, і Сара іноді гадала, що угандійці думають про Бетті з її білою, не здатною до засмаги шкірою, попелясто-білявим волоссям і свіжою студентською вродою. Діні Стаббз пішла в аспірантуру в Г'юстоні. Рейчел Юргенс одружилася зі своїм милим і наразі виношувала дитину десь у глибинах західного Массачусетсу.

Трохи оглушена, Сара мусила дійти висновку, що Джонні Сміт — перший друг, якого вона завела за дуже, дуже довгий час, — при тому, що в старшій школі була названа міс Популярністю. Вона прийняла запрошення кількох інших учителів, просто щоб мати з чим порівнювати. Один з них був Джин Седецькі, новий математик, зразу видно, досвідчений зануда. Інший, Джордж Раундз, негайно спробував полізти куди не треба. Вона дала йому ляпаса — а наступного дня йому стало нахабства підморгнути, проминаючи її в коридорі.

Але з Джонні було легко й весело. І він таки приваблював її фізично — хоч наразі вона й не могла сказати, наскільки сильно. Тиждень тому, після того як у п'ятницю їм дали вихідний для відвідування жовтневого з'їзду вчителів у Вотервіллі, він запросив її до своєї квартири на домашню вечерю зі спагеті. Поки соус булькав на плиті, він погнав за ріг по вино й повернувся з двома пляшками плодового. Як і оголошення походів до туалету, це теж якось було в стилі Джонні.

Після вечері вони подивилися телевізор і взялися цілуватись, і хто знає, куди *це* могло зайти, якби двійко його друзів, інструкторів з університету, не надійшли з заявою від викладацького складу про академічну свободу і не попросили Джонні подивитися й сказати, що він про неї думає. Він так і зробив, але з помітно меншим завзяттям, ніж звичайно. Вона помітила це і відчула потаємну, теплу втіху, а ще той біль у череслах — *невтамовану жагу*, котра теж її втішила, і того вечора вона не позбулася її через спринцювання.

Вона відвернулася від вікна й підійшла до канапи, на якій Джонні залишив маску.

— З Гелловіном, — пирхнула вона і трохи посміялася.

— Що? — гукнув Джонні.

— Кажу, що, як скоро не вийдеш, я піду без тебе.

— Уже скоро.

— Чудово!

Вона провела пальцем по джекіл-гайдівській масці — сумирний доктор Джекіл на лівій половині, недолюдок Гайд на правій. «Де ми будемо на День Подяки? — подумала вона. — А на Різдво?»

Від цієї думки нею пробіг веселий, збуджений дроз. Джонні їй подобався. Він абсолютно звичайний, милий хлопець.

Вона знову глянула на маску, на жахливого Гаїда, що виростав з обличчя Джекїла, наче вузлувата карцинома. Її обробили флуоресцентною фарбою, щоб вона світилася в темряві.

Що в ньому звичайного? Нічого насправді. Якби він був такий звичайний, то чи намірився б надіти щось таке в школу і бути певним, що йому вдасться зберегти порядок у кімнаті для вільних уроків? І як виходить, що діти кличуть його Франкенштайном і все одно поважають? Що тут звичайного?

Джонні вийшов, проскочив крізь намистяну завіску, що відділяла спальню й ванну від вітальні.

«Якщо він захоче, щоб я лягла з ним сьогодні в ліжко, я погоджуся».

І то була дуже тепла думка, схожа на повернення додому.

— Чого це ти так усміхаєшся?

— Просто так, — сказала вона, кидаючи маску назад на диван.

— Ні, справді. Щось хороше?

— Джонні, — сказала вона, кладучи руку йому на груди й стаючи навшпиньки, щоб легенько поцілувати його. — Деякі речі ніколи не будуть розказані. Ходімо.

2

Вони зупинились у фое внизу, щоб він застібнув свою джинсову куртку, а її очі притягнув плакат зі словом «СТРАЙК!», стиснутим кулаком і пломенистим тлом.

— Цього року буде ще один студентський страйк, — сказав він, простеживши за її поглядом.

— Через війну?

— Цього разу лише частково. В'єтнам, напади на військові кафедри й Кентський університет активізували більше студентів, ніж раніше. Навряд чи був колись такий час, коли буркотунів, що дарма займають місце в університеті, було так мало.

— Про кого ти кажеш «буркотуни»?

— Народ, який вчиться лише заради оцінок, не цікавлячись системою далі того, що вона видає їм на виході роботу з платнею в десять тисяч на рік. Буркотун — це студент, котрий не печеться ні про що інше, як про власну овечу шкуру. Але це в минулому. Більшість із них пробудилася. Будуть великі зміни.

— Для тебе це важливо? Ти ж уже випустився?

Він випростав спину.

— Мадам, я лишаяюся вихованцем славного університету. Сміт, випуск 70-го. «Наповніть кухлі на честь любого Мейну».

Вона усміхнулася.

— Ходімо вже. Я хочу покататися на «Круть-верть», перш ніж його зачинять на ніч.

— Дуже добре, — сказав він, беручи її за руку. — У мене за рогом якраз припаркована твоя машина.

— Не забувай про вісім доларів. Вечір стелиться перед нами блискучим полотном.

Надворі було похмуро, але не дощило, і як на кінець жовтня було доволі тепло. Чверть місяця намагалася пробитися крізь шари хмар над їхніми головами. Джонні обійняв Сару, і вона притулилася ближче.

— Знаєш, ти мені страшенно подобаєшся, Саро.

Його тон був майже недбалий, але таки майже. Її серце трохи сповільнилось, а на наступний десяток ударів побігло швидше.

— Справді?

— Я так розумію, що той Ден тебе поранив, га?

— Я не знаю, що він мені зробив, — правдиво сказала вона.

Жовта блимавка світлофора за квартал позаду них то вмикала, то вимикала їхні тіні на бетоні.

Джонні нібито обдумав почуте.

— Я б не хотів такого робити, — нарешті сказав він.

— Так, я знаю. Але, Джонні... дай трохи часу.

— Так, — сказав він. — Час. Гадаю, у нас він є.

І ці слова повертатимуться до неї, наяву і ще більше у снах, забарвлені непередаваними гіркотою і втратою.

Вони звернули за ріг, і Джонні відчинив перед нею пасажирські дверцята. Тоді обійшов машину і сів за кермо.

— Не змерзла?

— Ні, — сказала вона. — Чудовий вечір для ярмарку.

— Так і є, — погодився він і від'їхав від тротуару.

Вона подумки повернулася до тієї сміховинної маски. Джекілова половина, де крізь широко розкриті очниці здивованого доктора виднілося блакитне око Джонні («Отакої, здається, я вчора винайшов новий коктейль, але навряд чи його почнуть подавати в барах»), і та половина нормальна, тому що крізь неї було трохи видно Джонні. А Гайдова половина лякала її до нестями, бо око було заплющене до вузької щілини. Там міг бути хто завгодно. Будь-хто. Наприклад, Ден.

Але коли вони дісталися ярмарку в Есті, де в темряві виблискували над центральною алеєю голі лампи, а довгі неонові спиці чортового колеса одні опускались, а інші піднімались, вона забула про маску. Вона була зі своїм хлопцем, і вони збиралися веселитися.

3

Вони йшли центральною алеєю рука в руці і не дуже балакали, а Сара зрозуміла, що заново переживає окружні ярмарки своєї юності. Вона виросла в Саус-Періс, майже уявному містечку в західному Мейні, і великим ярмарком називали той, що у Фрайбурзі. Для Джонні, павнелського хлопця, таким ярмарковим містечком, певно, був Топшем. Але насправді вони були всі однакові, та й з роками не дуже мінялися. Ставиш машину на ґрунтовому паркінгу, платиш два бакси на воротах, і щойно ступаєш на ярмаркову землю, як одразу відчуваєш запах хот-догів, смажених перців і цибулі, бекону, солодкої вати, тирси й солодкого ароматного конячого лайна. Чуєш важкий гуркіт ланцюгів маленьких американських гірок, які зветься «Дикою мишею». Чуєш пахання 22-го калібру в тирах, металеве відлуння голосу ведучого гри в бінго з гучномовців, розвішаних навколо великого намету, заставленого довгими столами й складаними стільцями з місцевого похоронного бюро. Рок-н-рол змагався за панування з каліопою.

Чулися розмірені вигуки зазивайлів: дві мішені, два постріли, виграйте набивну собачку для своєї дитини, гей-гей, ходіть сюди, робіть ставки, поки не виграсте. Нічого не змінювалося. Ти знову перетворювався на дитину, котра дозволяє і прагне, щоб її намахали.

— Ось! — сказала вона, зупиняючи його. — «Круть-верть»! «Круть-верть»!

— Аякже, — заспокійливо сказав Джонні. Він передав жінці в касі доларову банкноту, а та підсунула до нього два червоні квитки й два десятицентовики, лиш легенько відвівши погляд від журналу «Фотоплей».

— Що значить оце «аякже»? Чого це ти «аякжасш» мені таким тоном?

Він знизав плечима. Його обличчя було надто невинним.

— Річ не в тому, що ти сказав, Джоне Сміт, а в тому, як ти це сказав.

Атракціон зупинився. Пасажири виходили й текли повз них — здебільшого підлітки в блакитних шерстяних сорочках або розстебнутих парках. Джонні повів її до дерев'яної рампи й віддав квитки оператору, котрий виглядав найбільш змученою наділеною свідомістю істотою в цілому всесвіті.

— Нічого, — сказав він, коли оператор всадовив їх до однієї з маленьких круглих вагонеток і клацнув поручнем безпеки. — Просто вони ж рухаються по кругових рейках, так?

— Так.

— А ці маленькі кругові рейки вмонтовані у велике кругле блюдо, що теж собі обертається, так?

— Так.

— Ну, коли атракціон розкручується на повну, маленькі вагонетки, в яких ми сидимо, крутяться на маленьких кругових рейках й іноді розвивають прискорення 7g, а це всього на 5g менше за те, що випадає астронавтам, коли вони злітають з мису Кеннеді. І я знав одного хлопця... — Джонні довірливо схилився до неї.

— Ох, зараз буде одна з твоїх великих побрехеньок, — неспокійно сказала Сара.

— Коли тому хлопцю було п'ять, він упав з ганку, і в нього у верхній частині хребта з'явилася така тріщинка, завтовшки з волосину. А тоді — *через десять років* — він пішов на «Круть-верть» на

топшемському ярмарку, і... — Він знизав плечима, а тоді співчутливо поплескав її по долоні. — Але, певно, з тобою все буде гаразд, Сара.

— Ох... Я хочу зійти-и-и-и...

І «Круть-верть» закрутив їх, змішуючи центральну алею і решту ярмарку в суцільне розмите полотно з вогнів і облич, і вона верещала, і сміялася, і заходилася його лупцювати кулаками.

— Тріщинка-волосинка! — кричала вона на нього. — Зараз я тобі зроблю тріщинку, брехло таке!

— Ти вже відчуваєш, як підхрустує в шиї? — лагідно спитав він.

— Ах ти ж брехло!

Вони крутилися дедалі швидше, і, пролітаючи повз початкове місце — вдесьте? вп'ятнадцяте? — він схилився ближче і поцілував її, а вагонетка зі свистом летіла по своїх рейках, стискаючи їхні губи разом у щось таке гаряче, туге й збудливе. Тоді атракціон сповільнився, їхня вагонетка тарабанила об рейки дедалі менш охоче і нарешті зупинилася, гойдаючись та хитаючись.

Вони вибралися, і Сара стиснула його шию.

— Завтовшки з волосинку, гад такий! — прошепотіла вона.

Їх саме проминала гладка пані в блакитних штанях і пантофлях з ремінцями. Джонні звернувся до неї, показуючи пальцем на Сару.

— Мем, ця дівчина чіпляється до мене. Як побачите полісмена, перекажете йому?

— Ви, зелень, думаєте, що дуже розумні, — презирливо відказала гладка пані. Вона потупала до намету з бінго, міцно стискаючи під рукою свою сумочку.

Сара безпорадно хихотіла.

— Ти неможливий.

— Я погано закінчу, — погодився Джонні. — Мати завжди так казала.

Вони знов пішли центральною алеєю рука в руці, вичікуючи, поки світ перестане нестійко хитатися у них під ногами й перед очима.

— То твоя мама побожна, так? — спитала Сара.

— Настільки баптистка, наскільки це можливо, — підтвердив Джонні. — Але непогана. Держить себе під контролем. Не може втриматися, щоб не видати мені кілька брошур, коли я вдома, але така вже вона є. Ми з татом змирилися з цим. Я, бувало, діставав її з цього приводу — питав, до кого Каїн пішов жити в землю Нод, якщо його

мама з татом були першими людьми на землі, і все таке... Але вирішив, що це трохи жорстко, і перестав. Два роки тому я думав, що Юджин Маккарті може врятувати світ і принаймні баптисти не висувають кандидатом у президенти Ісуса.

— А твій батько не побожний?

Джонні засміявся.

— Не знаю про побожність, але він точно не баптист. — Подумавши хвилю, він додав: — Тато — тесля, — ніби це все пояснювало. Вона всміхнулася.

— Що б подумала твоя мати, якби дізналася, що ти гуляєш із католичкою, яка відійшла від віри?

— Попросила б привести тебе додому, — одразу сказав Джонні, — щоб всунути тобі кілька брошур.

Вона зупинилася, не відпускаючи його руки.

— Ти хотів би привести мене до себе додому? — спитала вона, пильно на нього дивлячись.

Довге приємне обличчя Джонні стало серйозним.

— Так, — сказав він. — Я б хотів, щоб ти з ними познайомилась... і вони з тобою.

— Чому?

— А ти не знаєш чому? — ніжно спитав він, і раптом її горло зімкнулось, а в голові запульсувало, ніби від крику, і вона міцно стиснула його долоню.

— Ох, Джонні, як ти мені подобаєшся.

— Ти мені подобаєшся ще більше, — серйозно сказав він.

— Поведи мене на чортове колесо, — раптом зажадала вона й усміхнулася. Годі балакати про таке — принаймні до того, як вона зможе зважити та обдумати, що і куди веде. — Хочеться піднятися нагору, щоб усе було видно.

— А можна поцілувати тебе нагорі?

— Двічі, якщо не баритимешся.

Він дав їй повести себе до каси, де віддав ще один долар. Заплативши, він сказав їй:

— Коли я вчився в старших класах, то знав одного хлопця, що працював на ярмарку, так він казав, що більшість парубків, які збирають оці штуки, п'яні як ніч і що вони не додивляються, як...

— Іди к бісу, — весело сказала вона. — Ніхто не житиме вічно.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ